

ALÞÝÐUSAMBAND ÍSLANDS

Alþingi
Nefndarsvið
150 REYKJAVÍK

Alþingi
Erindi nr. P 131/1192
komudagur 7.4. 2005

Reykjavík, 5. apríl 2005.
Tilvísun: 2005030078

Efni: Frumvarp til laga um breytingu á lögum nr. 12/1997, um atvinnuleysisstryggingar, með síðari breytingum, 174 mál

Alþýðusambandi Íslands hefur borist til umsagnar framangreint Frumvarp til laga um breytingu á lögum nr. 12/1997, um atvinnuleysisstryggingar. Með efni frumvarpsins er miðað að því að lögfesta rétt þeirra sem fá greiddar atvinnuleysisbætur í desember ár hvert, uppbót sem nemur 30% af atvinnuleysisbótum.

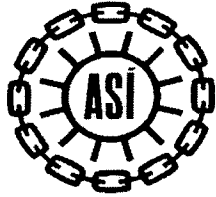
Alþýðusamband Íslands telur réttlætismál að atvinnulaust fólks njóti desemberuppbótar með sambærilegum hætti og fólk í starfi. Jafnframt er mikilvægt að útfærsla slíkra réttinda sé með sambærilegum hætti og almennt gildir á vinnumarkaði til að tryggja að um sambærileg réttindi sé að ræða. Nokkuð skortir á að það sé gert í fyrirliggjandi frumvarpi.

Jafnframt er rétt að benda á að nú fer fram heildarendurskoðun á lögum um atvinnuleysisstryggingar og vinnumarkaðsaðgerðir, þar sem Alþýðusamband Íslands hefur sett fram fjölmargar tillögur, sem allar miða að því að bæta stöðu og réttindi atvinnulauss fólks og möguleika þess til að koma aftur á vinnumarkaðinn. Væntir Alþýðusambandið þess að við endurskoðun laganna verði þessar tillögur lagðar til grundvallar og að frumvarp þess efnis verði lagt fram á næsta þingi. Jafnframt treystir Alþýðusambandið því að stuðningur verði við framangreind sjónarmið þess við meðferð málsins á Alþingi og að ný löggjöf feli í sér umtalsverða réttarbót fyrir fólk sem missir atvinnu sína um skemmri eða lengri tíma.

F.h. Alþýðusambands Íslands,

Halldór Grönvold,
aðstoðarframkvæmdastjóri ASÍ

Hjálagt fylgja tillögur ASÍ um málefni atvinnulausra frá mars 2003.
(Athuga að lágmarkstekjur fyrir fullt starf á mánuði er nú kr. 103.500).

Tillögur atvinnumálanefndar ASÍ um stuðning við atvinnulausa

Samþykktar í miðstjórn ASÍ 19. mars 2003
Kynntar fulltrúum aðildarfélaganna og samtaka innan ASÍ 26. mars 2003

Samantekt

Atvinnumálanefnd ASÍ hefur að undanfögnu fjallað um stöðu og stuðning við atvinnulausa og þörf fyrir úrbætur í þeim efnum. Auk félaga í atvinnumálanefnd ASÍ hafa fulltrúar ASÍ stjórnnum Vinnumálastofnunar og atvinnuleysistryggingasjóðs tekið þátt í þessu starfi. Þá fékk atvinnumálanefnd á fund til sín Gissur Pétursson, forstjóra Vinnumálastofnunar og Gylfa Kristinsson, skrifstofustjóra í félagsmálaráðuneytinu í tengslum við þessa vinnu.

Hér á eftir fylgja tillögur atvinnumálanefndar ASÍ í málefnum atvinnulausra. Tillögurnar eru í aðalatriðum fjórþættar. Lagt er til að:

1. Atvinnuleysisbætur verði hækkaðar í 93.000 kr. á mánuði.
2. Skráningarferli og umsýsla skráningarstaða og svæðisvinnumiðlana verði einfaldað og gert skilvirkara.
3. Aukin áhersla verði lögð á aðstoð, ráðgjöf og menntunarræði fyrir fólk í atvinnuleit og virka vinnumiðlun.
4. Lagt til að löggjöf um atvinnuleysistryggingar og vinnumarkaðsaðgerðir verði endurskoðuð og að sett verði lög um einkareknar vinnumiðlanir.

Hér á eftir er nánar gerð grein fyrir tillögunum. Lagt er til að tillögu um hækkun atvinnuleysisbóta verði hrint í framkvæmd nú þegar. Þá er lögð áhersla á að tillögur í liðum 1 – 3 verði að öðru leyti komi til framkvæmda eins fljótt og kostur er til að bregðast við þeim vanda sem nú er í málefnum atvinnulausra. Hvað varðar lið 4 er ljóst að það tekur nokkur tíma að móta afstöðu ASÍ og ná samstöðu með öðrum þeim sem málið varðar. Lögð er áhersla á að sú vinna verði þegar hafin með það að markmiði að tillögur liggi fyrir á komandi hausti með það að markmiði að hægt verði að afgreiða nýja löggjöf og nauðsynlegar lagabreytingar á Alþingi veturinn 2003 - 2004.

1. Hækkun atvinnuleysisbóta í 93.000 kr. á mánuði og athugun á tekjutengingu

Lagt er til að atvinnuleysisbætur verði nú þegar hækkaðar úr 77.452 kr. í 93.000 kr. á mánuði. Einnig er lagt til að á vettvangi ASÍ verði hafin skoðun á því hvort tekjutengja eigi atvinnuleysisbætur og þá með hvaða hætti.

Greinargerð

Í dag eru fullar atvinnuleysisbætur 77.452. Þær hækkuðu um síðustu áramót um 5%. Fram til 1996 tóku atvinnuleysisbætur mið af launum fiskverkafólks og hækkuðu til samræmis við þau. Í upphafi árs 1996 var gerð breyting á lögum um atvinnuleysistryggingar sem rufu þessa tenginu. Lágmarkstekjur verkafólks fyrir fullt starf eru nú 93.000 kr. á mánuði eða um 20% hærri en fullar atvinnuleysisbætur. Auk þess á fólk á vinnumarkaði rétt á desemberuppbót og orlofsuppbót sem nú eru 36.000 kr. og 10.000 á ári hjá verkafólki m.v. fullt starf.

Þá má geta þess að ef atvinnuleysisbætur hefðu þróast í takt við almenn laun þá væru þær um 12% hærri en þær eru nú eða um 87.000 kr. á mánuði.

Að meðaltali voru 3.631 einstaklingur atvinnulausir á síðasta ári af þeim leituðu 2.430 einstaklingar eða 67% til sveitarfélaga og annarra aðila eftir fjárhagsaðstoðar. Í skýrslu félagsmálaráðuneytisins um þróun fjárhagsaðstoðar sveitarfélaga (janúar 2003) kemur fram að 40% þeirra sem þiggja fjárhagsaðstoð frá Reykjavíkurborg er fólk án vinnu. Þetta gefur skýrar vísbendingar um að atvinnuleysisbæturnar duga ekki til framfærslu meðan fólk leitar sér að nýju starfi.

2. Einfalda skráningar ferli og umsýslum skráningarstaða og svæðisvinnumiðlana.

Lagt er til að tekin verði ákvörðun um að einfalda skráningarferlið og draga úr tíðni skráninga hjá atvinnulausu fólki, ásamt því að einfalda alla umsýslu hjá skráningarstöðum og svæðisvinnumiðlunum. Þá er lögð áhersla á að þeirri ákvörðun verði hrint í framkvæmd eins fljótt og kostur er.

Greinargerð

Núverandi löggjöf um atvinnuleysistryggingar og öll umgjörð miðast að því að gera atvinnuleitendum sem allra erfiðast fyrir að misnota bæturnar. Lögð er rík áhersla á eftirlit með þeim sem skrá sig á atvinnuleysisskrá. Það hlýtur að vera meginmarkmiðið löggjafarinnar að aðstoða þá sem eru atvinnulausir fjárhagslega, styrkja stöðu þeirra á vinnumarkaði og aðstoða atvinnulaust fólk við að finna sér starf við hæfi.

Mikill tími fer í það hjá starfsmönnum skráningarstaða og svæðisvinnumiðlana að skrá og hafa eftirlit með atvinnuleitendum. Lagt er til að skráningar- og eftirlitsferlið verði einfaldað og það gert sem skilvirkast. Á vettvangi Vinnumálastofnunar hefur þegar verið aflað upplýsinga um ýmsa kosti í þessum efnum og hvernig megi hrinda þeim í framkvæmd. Í þeirri vinnu hefur m.a. verið litið til framkvæmdarinnar á hinum Norðurlöndunum sem læra má af. Mikilvægt er að þessari vinnu verði hraðað og lagabreytingar undirbúnar ef þörf krefur.

Með því að draga úr vinnu við skráningu og umsýslu af ýmsu tagi skapast skilyrði til að auka þjónustu og ráðgjöf við atvinnuleitendur og fyrirtæki sem vilja nýta sér þjónustu svæðisvinnumiðlana.

Einnig má geta þess að skráningarferlið í dag er afar niðurlægjandi fyrir þá sem eru atvinnulausir. Þeir þurfa að mæta til skráningar í sínu byggðarlagi

vikulega eða á tveggja vikna fresti. Þá myndast oft langar biðraðir á skráningarstað. Í litlu samfélagi eins og hér á landi, þar sem allir þekkja alla getur þetta verið viðkvæmt og niðurdrepandi. Af þessu ástæðum veigra margir sér við að leita sér aðstoða fyrr en allt annað þrýtur. Slík töf er mjög óheppileg þar sem hún kemur í veg fyrir að viðkomandi njóti mikilvægrar þjónustu auk þess sem hún getur leitt til skerðingar eða jafnvel að réttur til atvinnuleysisbóta tapast.

3. Aukin áhersla á aðstoð, ráðgjöf og menntunarræði fyrir fólk í atvinnuleit og vinnumiðlun

Þjónusta stæðisvinnumiðlana á einkum að felast í aðstoð og ráðgjöf við fólk í atvinnuleit og vinnumiðlun. Mikilvægt er að starfsemin sé skipulögð þannig að hún sinni sem best þeim markmiðum sem henni er ætlað að uppfylla. Hér gegna aðstoð, ráðgjöf og menntunarræði við hæfi lykilhlutverki.

Greinargerð

Mikilvægt er að treysta og efla þann þátt í starfsemi Vinnumálastofnunar og svæðisvinnumiðlana sem lítur að aðstoð, ráðgjöf og menntunarræðum við hæfi. Sama gildir um ráðgjöf og aðstoð við fyrirtæki sem eru að leita að starfsfólki.

Hér má nefna sem dæmi virka starfs- og námsráðgjöf til atvinnuleitenda, með áhugasviðsprófunum og leiðbeiningu um þau starfs- og námsúrræði sem eru í boði á hverjum tíma. Þá er ljóst að fræðsla um fjármál og fjármálaráðgjöf getur skipt miklu fyrir þá sem missa atvinnuna um skemmri eða lengri tíma.

Fjölbreytt tilboð á námskeiðum og lengra námi við hæfi hvers og eins er eitt af kjarnaatriðunum í stuðningi Vinnumálastofnunar og svæðisvinnumiðlana við atvinnuleitendur. Mikilvægt er að áfram verði byggt á þeirri reynslu sem fengist hefur í þessum efnum og námsúrræði þróuð enn frekar með tilliti til einstaklinganna og ólíkra hópa atvinnulausra. Um leið og mikilvægt er að miða ráðgjöf og þróa úrræði sem mæta þörfum ólíkra einstaklinga er nauðsynlegt að horfa sérstaklega til einstakra hópa eins og:

- i. atvinnulausra ungmenna
- ii. þeirra sem hafa litla menntun og/eða þurfa á endurmenntun að halda
- iii. þeirra sem eru búnir að vera lengi atvinnulausir (meira en 6 mánuði)
- iv. þeirra sem eru eldir en 55 ára

Mikilvægt að skoða með hvaða hætti má styðja við aðstoð og ráðgjöf til atvinnulausra og virka vinnumiðlun með því að nýtt þekkingu, reynslu og tengsl stéttarféлага (og samtaka atvinnurekenda) við vinnumarkaðinn. Sama gildir um einkareknar vinnumiðlanir.

4. Endurskoðun á löggjöf um atvinnuleysistryggingar og vinnu- markaðsaðgerðir og lög um einkareknar vinnumiðlanir

Lagt er til að á vettvangi ASÍ verði þegar hafin undirbúningur undir endurskoðun laga um atvinnuleysistryggingar nr. 12/1997 og laga um vinnu-
markaðsaðgerðir nr. 13/1997 með það að markmiði að efla þessa starf-
semi og bæta réttarstöðu atvinnulausra. Þá er lagt til að undirbúin verði
sérstök löggjöf um einkareknar vinnumiðlanir (ráðningarskrifstofur).

Greinargerð

Ýmis álitafni hafa komið upp varðandi framkvæmd laganna um vinnu-
markaðsaðgerðir og atvinnuleysistryggingar, stjórnslu og réttindi
atvinnulausra frá því að lögin tóku gildi. Þá hefur komið upp ágreiningur
um eignarhald og umsýslu á atvinnuleysistryggingasjóði.

Mikilvægt er að á vettvangi Alþýðusambandsins fari fram mat á lögnum
og framkvæmd þeirra og að á grundvelli þess setji ASÍ fram sjónarmið sín
og tillögur til breytinga. Síðan er nauðsynlegt að teknar verði upp við-
ræður við önnur samtök launafólks, SA og félagsmálaráðuneytið um
nauðsynlegar breytingar á lögnum. Þessi vinna má þó ekki verða til þess
að tefja að ráðist verði í þær úrbætur sem eru mest aðkallandi og hægt er
að framkvæma innan ramma núgildandi laga.

Samhliða er mikilvægt að undirbúin verði löggjöf um einkareknar vinnu-
miðlanir með það að markmiði að hún verði afgreidd á Alþingi veturinn
2003 – 2004. Slík löggjöf þarf að taka almennt á starfsemi einkarekinna
vinnumiðlana og tryggja réttarstöðu þeirra einstaklinga (og fyrirtækja)
sem til þeirra leita m.a. með hliðsjón af samþykktum ILO um þetta efni.
Þá þarf slík löggjöf að kveða á um skyldur einkarekinna vinnumiðlana til
að veita upplýsingar um starfsemi sína og þá vinnumiðlun sem fram, fer á
þeirra vegum til að bæta almennt þekkingu á vinnumarkaðinum, þróun
hans og stöðu á hverjum tíma. Slík löggjöf er jafnframt forsenda fyrir því
að stjórnvöld geti gefið slíkum vinnumiðlunum hlutverk og verkefni og
nýtt þær til stuðnings og ráðgjafar við atvinnulausa og vinnumiðlun. Á
grundvelli slíkrar löggjafar gætu stéttarfélög tekið að sér stuðning og ráð-
gjöf við atvinnulausa og vinnumiðlun.